

■■■

Aprilis ■

■■■

■

ÁPRILIS 1. – A BOLONDOK, A BÜNTETLEN TRÉFÁLKOZÁS NAPJA

A népszokás pontos eredetét nem ismerjük. Egyes kutatók szerint lehet a már Plutarchos által is megírt antik hilaria-, illetve az indiai tavaszünnep, vagy kelta ősi szokás maradványa. Bolondok napján egymás megtréfálása régóta szokás Európa-szerte. Angliában minden bolondok napjaként (All Fools Day) emlegetik, Franciaországban és Olaszországban pedig áprilisi hálnak (Poisson d'Avril, illetve Il Pesce d'April) nevezik azt, akit megvicceltek.

Április elseje a bolondság, a viccelődés napja. E napon sok minden megengedhető, ami máskor nem, és az ötletes tréfákon nem illik megsértődni. Persze ennek is kell, hogy legyen határa, és nem engedhetjük, hogy a bolondozás durvaságba torkolljon. A jól eltalált és jól időzített poénok azonban frissítően hatnak az emberre.

Itt az április, a bolondozás, a tavasz első teljes hónapja. Ezt a hónapot az ókori rómaiak a szépség istenasszonyának, Vénusznak szentelték, ugyanis a naptárt megreformáló Julius Caesar saját családjának ősanját tisztelte benne. Az istennő járulékos neve pedig az április volt, amely szó a latin aperire 'megnyitni' igéből származik. Mivel Vénusz a szerelem istennője, a „megnyitás” eredetileg a szülés aktusára vonatkozott, de naptári fogalomként később úgy magyarázták, hogy a konzulok április elsején nyitották meg hivatalosan az esztendőt.

Április bolondja az, akit a népszokás szerint e napon tréfásan rászednek, akivel a bolondját járatják, hogy jól kinevethessék. Az áprilisküldés mindenütt elterjedt szokás volt, s az április bolondját a francia poisson d'avril-nak, az angol Aprilfoolnak, az olasz Calandrinónak, a német pedig Aprilsnarrnak hívja. Ám azt, hogy ebből a napból hogyan lett a „bolondok napja”, azt valójában nem lehet tudni. Többféle találgatás van az eredetével kapcsolatban, de egyik sem a legmeggyőzőbb. Talán az óitáliai szaturnáliákból kisarjadt középkori bolondünnepre vezethető vissza, bár ezzel a tézissel az a hiba, hogy ezt az ünnepet december 28-án vagy újév napján tartották.

Más források szerint az áprilisi tréfálkozás Franciaországból eredeztethető. A régi francia naptár szerint ugyanis az év éppen április elsején kezdődött. Ősi gall szokás szerint az ismerősök ajándékokkal kedveskedtek egymásnak. IX. Károly király 1564-ben rendeletet hozott, hogy az évnek onnantól fogva január elsején kell kezdődnie. Az ajándékozás időpontja is áttolódott január elsejére, de az emberek

emlékezetében még sokáig kísértett a régi évkezdet. A váltás után még egy ideig április elsején is küldözgettek egymásnak ajándékokat, a kettős költségre való tekintettel azonban ez az ajándékozás átváltozott, a drága meglepetések helyett immár tréfákat küldtek, így alakult ki az a szokás, hogy a hamis újévet hamiskodással, bolondozással ünnepelték meg.

Az egyik, talán legrégebbi áprilisi tréfát Toulouse grófja, XIV. Lajos francia király fia eszelte ki. Az áldozat pedig Gramont márkí lett. Március 31-e éjjelén, míg a márkí aludt, a gróf cinkostársaival kilopatta a ruháit. Minden darabot felfejtettek, aztán sokkal szűkebbre újra összevarrtak. Amikor reggel a márkí fel szeretne volna húzni a nadrágját, nem fért bele. Ijedten nyúlt mellényéért, ám azt sem tudta begombolni. A kabátjával ugyanígy esett. Épp javában szenvedett, amikor az egyik cinkos rányitott: „Az istenért, márkí, magával mi történt? Teljesen meg van dagadva!” A márkí homloka már gyöngyözött, hogy ugyan miféle furcsa és ijesztő ragály üthetett ki rajta. Orvosért futtattak, aki szintén beavatott volt, megvizsgálta, írt receptet, és rendkívül gondterhelten távozott. Elrohantak a gyógyszerészhez, aki azzal küldte vissza, hogy nem érti. Nem is érthette, ugyanis ez állt rajta latinul: „Accipe cisalia et dissue purpunctum.” Vagyis: „Végy ollót, és vágd fel a mellényed!” Azt ma már nem tudni, hogy a márkí hogyan reagált az ugratásra, de az örök igazság, hogy másokat mindig könnyebb kinevetni, mint önmagunkat.

A tréfálkozás szokását később az újságok is átvették, mégpedig természetesen az abszurd, fekete humor hazájában, Angliában. A londoni *Evening Star* 1864. március 24-i számában jelent meg ez a felhívás: „Mához egy hétre az islingtoni mezőgazdasági csarnokban megnyílik az első samárkiállítás! A szervezők minden érdeklődőt szeretettel várnak!” Egy héttel később, az említett napon nagyobb tömeg gyülekezett Islingtonban, de legnagyobb csodálkozásukra senki semmit nem tudott a samárkiállításról. A sokaság már kezdett ingerültté válni, amikor valaki kiabálni kezdett: „Április elseje van!” Az emberek, mit tehettek volna, nevettek magukon, és hazamentek a kiállításról, melynek látványosságai ők maguk voltak.

De nemcsak az újságok, hanem magánemberek is járatták már bolondját a kíváncsi tömeggel, mint az történt a méltán híres „oroszlánmosdatás” esetében. 1860. március végén több ezer díszes pecséttel ellátott meghívót kézbesített ki az Angol Királyi Posta. Ez állt a meghívón szépen kanyarított betűkkel: „A londoni Tower parancsnoksága tisztelettel meghívja önt a Fehér Kapunál rendezendő

évenkénti oroszlánmosdatásra! Időpont: 1860. április elseje.” Aztán az említett napon, az islingtoni esethez hasonlóan, roppant sokaság jelent meg a Tower előtt. Keresték az oroszlánt, a Fehér Kaput, mindhiába, míg végül elhangzott a kiáltás: „Április elseje!”

A bolondozás fénykorát a XVIII. és a XIX. században élte. Azokban a századokban azonban elég durva tréfák is elterjedtek, amelyek nem mindenkit nevettek meg. A XX. században már megváltozott az április elsejei tréfák arculata és keménysége, sokkal inkább a nevetetés került előtérbe.

Mindenki hiszékeny a maga módján, de aki fél az átveréstől, zárkózzon jól be, aki nem, annak: kacagásra fel!

Török Arnold, 2007

ÁPRILIS 7. – EGÉSZSÉGÜGYI VILÁGNAP

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) megalakulásáról 1946-ban hozták meg a határozatot, mely 1948. április 7-én a genfi konferencián lépett életbe. A világszervezet célja a nemzetközi egészségügyi munka irányítása és összehangolása.

Az alapítók között 48 ország képviseltette magát. Az új szervezet fő feladata akkoriban az volt, hogy a második világháború után terjedő fertőző betegségeket megállítsa. A misszióját azóta több területre terjesztette ki a dohányfüst káros hatásától kezdve a közlekedési balesetekig. Szembenézett az újabb keletű betegségekkel, mint pl. az AIDS, a madárinfluenza és a súlyos idült légzőszervi szindróma.

Ma a szervezetnek a genfi székhelyén 193 tagja és 8 000 dolgozója van, világszerte pedig 147 irodája működik. Az idei évi költségvetésük 4,2 milliárd dollárt tesz ki.

Az egészség világnapja 1950 óta április 7-én kerül megrendezésre azzal a céllal, hogy felhívja a figyelmet egy-egy világméretű egészségügyi problémára. Margaret Csen, a szervezet vezérigazgatója a legaggasztóbb problémának a klímaváltozást tartja, és a 2008. április 7-i egészségügyi világnapot ennek szentelte.

1948. április 7-én az ENSZ szakosított intézményeként megkezdte működését az Egészségügyi Világszervezet (World Health Organization, WHO). A világszervezet célja a nemzetközi egészségügyi munka irányítása és összehangolása. Négy fő feladata van: világszerte útmutatást ad az egészségügy területén, az egész világra érvényes egészségügyi normákat szab meg, együttműködik a kormányzatokkal az

egyedül nemzeti egészségügyi politikájának és programjainak megszilárdításában, valamint kidolgozza és elősegíti a megfelelő egészségügyi eljárások, információk és normák ésszerű felhasználását.

Az Egészségügyi Világszervezet meghatározása az egészségről: „Az egészség a teljes testi, szellemi és társadalmi jóllét állapota, és nem pusztán a betegség vagy a fogyatékoság hiánya.”

Jelentősebb vívmányok

A WHO első 50 évének történetében jelentős vívmány volt a fekete himlő felszámolása az egész világon. Ez a betegség milliókat csúfított el vagy ölt meg, mielőtt 1980-ban hivatalosan is felszámoltnak nyilvánították. A betegség felszámolása óriási mértékben csökkentette az emberi szenvedést, és jelentős pénzügyi megtakarítást eredményezett. Csak az Egyesült Államokban minden hónapban megtakarítják a felszámolási programra fordított teljes összeget, mivel nincs többé szükség a költséges védelmi intézkedésekre.

Más betegségek, például a gyermekbénulás és a fonalférgesség a felszámolás küszöbén állnak. Az újabb, jobb kezelési módszereknek köszönhetően a leprát is hamarosan leküzdik.

A fertőző betegségek elleni harc mellett a WHO kulcsszerepet játszik az elsődleges egészségügyi ellátás és az alapvető gyógyszerek elterjesztésének támogatásában, az egészségesebb városok megteremtésében, az egészségügyi partnerkapcsolatok kialakításában, az egészséges életmód és egészséges környezet népszerűsítésében, hogy érvényt szerezzünk az *Egészséget mindenkinek!* jelszavaknak.

Küzdelem a régi és új betegségek ellen

A régi betegségek egy kivételével még mindig jelen vannak. Néhány, látszólag megszűnőben levő betegség ismét újult erővel támad. Az új betegségekkel pedig új gondok járnak. A WHO-ra hárul a feladat, hogy az összes betegség ellen felvegye a harcot. A nemi úton terjedő betegségek problémája például egyidős az emberiséggel, mégis minden új nemzedéknek meg kell küzdenie vele. A WHO becslése szerint 1995-ben legalább 333 millió új eset fordult elő a nemi úton terjedő betegségek tekintetében (az AIDS-megbetegedések adatait e szám nem tartalmazza).

A tbc – amelyet már letűnt betegségnek tartottak – olyan méretekben terjed ismét, hogy a WHO világméretű szükséghelyzetet hirdetett

meg. Állandóan új – az elmúlt húsz évben legalább 30 – betegség jelent meg. Közéjük tartozik a HIV/AIDS és a vírusos vérzéssel járó lázak, mint amilyen az ebola.

A WHO-nak éberem kell őrködni. Ezért alakult meg és áll készenlétben egy olyan szakembercsoport, amely 24 órán belül képes a járványkitörés helyszínére sietni.

Nem ragályos betegségek: 52 millióan haltak meg 1996-ban, s ennek csaknem a fele nem ragályos betegségben, hanem szív- és érrendszeri betegségben, rákban, légzőszervi betegségben. Ezek a krónikus betegségek egyaránt sújtják a fejlett és a fejlődő országokat. Ma már a fejlődő országokban is az elhalálozásoknak mintegy a 40%-át ezek a betegségek okozzák.

A WHO célkitűzései integrált és összehangolt megközelítést tükröznek, amelyek a fontosabb nem ragályos betegségek megelőzésére, kezelésére és – ha lehetséges – gyógyítására irányulnak. Ez a megközelítés a betegségekre jellemző, a testi és szellemi egészséghez egyaránt kapcsolódó beavatkozások integrációját jelenti egy olyan átfogó csomag keretében, amelynek célja a krónikus betegségek visszaszorítása. A felderítés és az irányítás költségkímélő módszereinek szélesebb körű alkalmazása és az egészséges életmódot, egészséges állami politikát, valamint a kutatások felgyorsítását ösztönző globális programok ugyancsak támogatást élveznek.

Azok számára, akiket nem lehet meggyógyítani, a fájdalom enyhítése és a szenvedés csökkentése elsőrendűen fontos feladat.

Egészségfejlesztés és környezet

A WHO sikeres egészségfejlesztési programokat kezdeményezett. Ilyenek például: az Egészséges városok és falvak, Egészséges szigetek és az Egészséget támogató iskolák, kórházak és munkahelyek. Néhány program a népesség kiszolgáltatottabb részét veszi célba, például az időseket és a nőket. Más programok az egészséges életmódot, az egészséges nemi életet és a dohányzásmentes társadalmat támogatják.

A környezetnek az egészségre gyakorolt hatása kiemelt fontosságú az Egészségügyi Világszervezet számára. Példa erre az egészséges ivóvízhez való hozzájutás. A WHO elsődleges fontosságúnak tartja a lakossági vízkészletek és a tisztítóberendezések fejlesztését az AFRICA 2000 kezdeményezés keretében.

A WHO rendkívül fontos feladatának érzi a ionizáló sugárzás kialakulásának megakadályozását és az ellene való védekezést, amelyre

oly drámaian hívta fel a figyelmet a csernobili nukleáris baleset. Más kérdések is kiemelt jelentőségűek, például a nem ionizáló sugárzás (beleértve az elektromágneses mezők egészségre gyakorolt hatását) és az egyre vékonyodó ózonréteg.

A következő ötven év

A jövő egészségügyi kérdéseit számba vevő új, globális egészségügyi politikát dolgozott ki az Egészségügyi Világszervezet valamennyi nemzeti és nemzetközi partnerével történt tanácskozás után. Az Egészséget mindenkinek! azokat a feltételeket igyekszik megteremteni, amelyek között az embereknek – alapvető emberi jogukként – lehetőségük van a lehető legjobb egészségszint elérésére és megőrzésére. A megújult Egészséget mindenkinek! irányelv jövőképe a WHO alkotmányára, a múltbeli tapasztalatokra és a jövőbeli szükségletekre épül.

Lehet, hogy ötven év hosszú időnek tűnik az egyes embernek, de csupán rövid szakasz az emberiség történetében. Már két évszázada tudták, hogy a fekete himlő megelőzhető, de csak a huszadik században volt képes a WHO által szervezett szövetség döntő csapást mérni rá. Ha megvan a politikai akarat, elkötelezettség és együttműködési szándék, semmi sem akadályozhatja meg az Egészségügyi Világszervezetet, hogy ez a siker folytatódjék.

ÁPRILIS 8. – A ROMÁK VILÁGNAPJA

1971-ben Londonban tartották a romák első világkongresszusát, amelyen az Indiából és a további húsz országból érkezett küldöttek elfogadták a roma nép szimbólumát, zászlaját, himnuszát. Ennek emlékére nyilvánította az 1990-ben Varsóban összeült IV. IRU (International Romani Union) kongresszus április 8-át a romák nemzetközi napjává.

Ebből az alkalmából Európa és a világ más országaiban számos helyen tartanak rendezvényeket, hitet téve a romák és nem romák közötti egyenjogúság, az emberiesség, a kulturális sokszínűség értékei mellett. Ekkor folyami szertartásokkal, illetve gyertyagyújtással ünnepelnek a romák a világ mintegy 40 országában, ezzel emlékezve arra, hogy mintegy ezer évvel ezelőtt indultak Indiából máig tartó vándorútjukra.

A romák világnapja ahhoz akar hozzájárulni, hogy a lakosság megértse a cigányok problémáit, akiknek helyzetét leginkább a sze-

génység és az előítéletesség nehezíti. Világszerte megközelítőleg 13-15 millió cigány él, közülük legkevesebb 8,5 millió Európában. Őseik az indiai szubkontinensről indultak útnak mintegy ezer évvel ezelőtt.

A 2000 júliusában Prágában megtartott V. Roma Világkongresszus résztvevői kinyilvánították a (terület nélküli) cigány nemzetet, amelyet megpróbálnak elismertetni az ENSZ-szel.

Magyarország és további nyolc ország (Bulgária, Csehország, Horvátország, Macedónia, Montenegró, Románia, Szerbia, Szlovákia) 2003-ban közös megállapodást írt alá, melynek értelmében a 2005–2015 közötti időszakot a roma integráció évtizedének nyilvánították. Ennek célja, hogy felgyorsítsa a romák társadalmi és gazdasági helyzetének javítását, a közös erőfeszítések pedig lehetőséget biztosítanak arra, hogy a romák is egy kirekesztés nélküli Európai Unióban éljenek. A résztvevők deklarálták, hogy a következő tíz évben elsősorban négy területen: a romák oktatásában, egészségügyi ellátásában, foglalkoztatásában és lakáskörülményeik javításában szeretnének komoly eredményeket elérni.

A romák esélyegyenlőségének javítására különös gondot fordít az Európai Parlament is. 2005 decemberében Strasbourgban megkezdte munkáját Európa legnagyobb roma szervezete, az Európai Romák és Vándorlók Fóruma. Célja, hogy képviselje a kontinens romáit, elérje alapvető jogaik érvényesülését a gyakorlatban is, megelőzze a rasszizmust és diszkriminációt, és elősegítse beilleszkedésüket szülőhazájuk társadalmába.

A cigányság körében a munkanélküliség csaknem 80 százalékos, elsősorban az iskolai végzettség hiánya és az előítéletek miatt. Az integráció keretében a legfontosabb feladat a roma gyerekek tanulási esélyeinek megteremtése, piacképes szakmákhoz való juttatása és a telepek felszámolása.

ÁPRILIS 11. – A MAGYAR KÖLTÉSZET NAPJA

1905. április 11-én született József Attila, és ennek emlékére 1964-től minden évben ezen a napon ünneplik a költészet napját.

A szigorúan elvárt teljesítmény méltánylására szakosodott körünkben különös bátorságra vall, ha valaki verseskötetet vesz a kezébe. Mert, úgymond, veszíti az idejét, hátráltatja napi munkáját, esetleg lemarad a tévé friss híradásáról. Versolvasásért tehát nem jár jutalom, már az is dicséretnek számít, ha elkerüljük a szánakozó mosolyt. Bátorságra vall továbbá a vers megjelenítése is, mert az, amit

egyedül, magányunkban olvasunk, másként hangzik a pódiumról, s megint másként társaságban, olykor az alkalmi pohárköszöntőt felváltó avatag-dörgedelmes szózatként. Bár némi változás állt be összességében ezen a téren is: (harsogó) szavaló helyett inkább (szöveget értelmező) versmondót szokás immár mondani (e stílusváltás folytán persze nem ártana odafigyelni a monotonia leselkedő veszélyére).

Miért mégis a vers? Kódolt tulajdonságunk lenne? Legbensőbb énünk követelné jussát az esztétikumra vagy a szertelen, rakoncátlan természeti valóság és igazi lényegünk titkainak megfejtésére? Füst Milán írja egy helyen, hogy minél közelebb van a kifejezés a bennünk levő eredeti érzéshez, annál hatalmasabb ez a kifejezés, annál jobban magában hordja lényünk mélyen rejlő kvalitásait. Mögöttes ideaként a költészet így hatolna le a legalsóbb tárnákba? Az olasz Massimo Scaligero szerint az igazi gondolat (amely akar) a világba hatol, vagy odaajándékozza magát. Jóval egyszerűbben és világosabban fogalmaz Babits Mihály, egyben megadva a mindenkori költő valódi programját: „Csak én bírok versemnek hőse lenni, [...] a mindenséget vágyom versbe venni.” Joggal állíthatnánk persze mindezek után, hogy az olvasót és az előadót követően bátornak minősül maga a költő is, hiszen kitarulkozásában állandóan (és védtelenül) leleplezi önmagát.

Ám hogyan áll össze mindebből a költészet ünnepe? Egyáltalán, mely oldalról közelít felénk a vers és milyen intenzitással... Éppen az imént említett Babitsról jegyzeteli Szerb Antal a következő sorokat: „Amikor pedig íróvá öregedtem, Babits minden egyes verse úgy érkezett hozzám, mint hívóhöz a pápai bulla, mint csapattiszthez a fentről jött parancs, mint külföldön élő követhoz a titkos utasítás.” Érkezhet így ma vers hozzánk? Vagy csak egészen ritka alkalom és hangulat szülné a kivételes pillanatot? A válasz nem könnyű, nyilván nincs is egyetlen megoldás, mégis megkockáztatjuk: a vers továbbolvasása a döntő. S ekkor már nem az a lényeges, amire egyes magyartanárok a diákoknál unos-untalan rákérdeznek, nevezetesen, hogy „mit akart mondani a költő”, hanem a vers belső továbbgondolása, személyessé tétele, újrafelfedezése. Avagy: a vers megérintése, felesleges pátoz és életrajzi adatok tömkelege nélkül. Az ünnep a közelségben, a közelítésben rejtezik.

Minden most leírt versben ott van minden korábbi. A kezdetektől. „Nem csak ménest, szekeret, csordát és asszonyt hoztak be végleges hazájukba a nomád magyarok – állítja Cs. Szabó László. – Hoztak magukkal hivatásos énekeseket is.” Ezek a hősdalok később elvesztek, de bűvópatakként átszivárogtak a latin krónikák szövegeibe meg a népdal-

okba. Mígnem a láthatáron feltűnt az első nagy egyéniség, Janus Pannoni-
nius, majd a világirodalmi léptékű Balassi Bálint, tartósnak bizonyuló
versteremtő eszközeivel, hogy a képzeletünkben ott sorakozzék aztán
kivont kardjával Zrínyi, vagány diákként meg Csokonai. Vörösmartyt
ketten készítik elő, a művelt Kölcsey és a görögös indulatoktól hevülő
Berzsenyi, s lám, már a csodagyerek Petőfihez értünk, meg barátjához,
Aranyhoz, aki mindmáig mértéke a magyar nyelvnek. Majd érkezhettek
Ady, a minden szabályt felforgató, ellenpárjaként Babits, a versformák
mestereként, közben persze a Nyugat-nemzedék: Juhász Gyula, Tóth
Árpád, Füst Milán, Kassák, nemkülönben Kosztolányi, a szorongásos
polgár, verses önéletrajzíróként Szabó Lőrinc, jégmezők tisztaságával
József Attila (akinek születésnapján dátuma jelöli egyébként a költészet
napját), őt a rend költőjeként tartjuk számon, Weöres Sándor viszont
a pazar játékosság zsonglőreként, de ki ne felejtjük Radnótit, Illyés
Gyulát, Pilinszkyt és a többieket.

Az emlékezetből vagy éppen a jelenből előlépő költők vonulata átszö-
vődik rögzített dátumokkal. Általában vegyes érzésekkel küszködünk,
ha egy-egy író valamely kerek évforduló révén kerül reflektorfénybe, de
a tapasztalat azt bizonyítja, hogy minden mesterkéltége ellenére az ilyen
jubileumi megemlékezéseknek mégis létezik figyelmet felkeltő, érdek-
lődést kiváltó hatása. Ezt kár lenne nem tudomásul venni. E mederben
aztán helyet találhatnak maguknak a kritikusok, az előadóművészek, a
tanárok és a média is, egyéni, felfrissített vagy új szemlélettel közelítve
a nagyközönséghez. A teljes magyar költészet szinte korlátlan tár az
értékek kihalászását és közvetítését illetően, ám – lévén szó ezúttal a
délvidéki magyarság ünnepéről – nem lenne érdektelen a saját íróink
felé (is) fordulni. (Mert holt költőink lassan-lassan kifakulnak az emléke-
zetből és eltűnnek tankönyveink lapjairól, másfelől pedig a ma élők
többségének nem kenyeré az önmaga népszerűsítése.) Az értékmentés ez
esetben a közösségi szellem ápolásán túlmenően egyszerűen önbecsü-
lésünket szolgálja és erősítene. Lám, jövőre (2006-ban – a szerk. megj.)
lesz például Pap József (1926) és Podolszki József (1946) születésének
évfordulója, úgyszintén kerek harminc esztendővel ezelőtt indította el a
Forum Könyvkiadó a *Gemma Könyvek* sorozatát. A rákövetkező évben,
2007-ben pedig többek között Böndör Pál, Gulyás József és Koncz István
életműve számíthatna a sokrétű áttekintésre (az utóbbi például a zEtna
kiadásában most közreadott összegyűjtött versei kapcsán). Jöjjenek, ér-
kezzenek tehát felénk a versek, akár ünnepelőben. Űgy magányoszlátóként
is, de mindenképpen a tudatos rákészülés örömeivel.

Sinkovits Péter, 2005

■ ■ ■ ■ ■ ■ ÁPRILIS 22. – A FÖLD NAPJA

A Föld napjának alapgondolata az Egyesült Államokban élő egyetemi hallgató, Denis Hayes ötlete volt. 1970. április 22-én került sor az első ünnepre, amelyen mintegy 25 millió amerikai vett részt, hogy felhívja a figyelmet bolygónk romló környezeti állapotára. Ezt követően az USA-ban szigorú törvények születtek a levegő és a vizek védelmére, valamint új környezetvédő szervezetek alakultak. A második Föld napja húsz évvel később került megrendezésre. Magyarországon azóta minden évben megünneplik.

Denis Hayes és barátai 1989-ben, Kaliforniában létrehozták a Föld Napja Nemzetközi Hírközpontot. Ma már szinte az egész Földre kiterjed az általuk kezdeményezett mozgalom, és ezernél több szervezet vesz részt benne. A világnap célja, hogy tiltakozó akciókkal hívják fel a figyelmet a környezetvédelem fontosságára.

A Föld napja mozgalom kezdetén mintegy 20 millió ember emelte fel szavát a talajt, a vizeket és a levegőt mérgező hulladéklerakók, az atomenergia használata, a szennyező ipari üzemek, az autópályákból és a városi gépjárműforgalomból származó egyre súlyosabb légszennyezések, a fogyasztói társadalom által termelt csomagolási hulladékok hegyei, a természeti értékek eltűnése, fajok kipusztulása és a vadon kiirtása ellen.

A Föld napja mozgalom világméretűvé szélesedett: 184 országból több mint 5 000 szervezet regisztrált tagja a hálózatnak. Minden évben több mint 300 millió ember mozdul meg április 22-e kapcsán.

A gondok ellenére a Föld napja mégis ünneppé nemesült: a tüntetések helyét a bizakodás és példamutatás, jó hangulatú, pozitív példákat felmutató családi és közösségi események vették át. Ismernünk kell a globális problémákat és a „nagy szennyezőket”, de a környezettudatosság éppoly fontos – ha nem fontosabb –, mint a környezetpolitika. A Föld napja rámutat, hogy mi a helyes és követendő életmód, hogy egyénileg mit tudunk tenni környezetünk védelméért.

Föld-napi füstölgés

A New York-i Szabadság-szobornak csak a feje és magasra tartott fáklyás jobb keze látszik ki a hullámzó tengerből. Velence csak búvárhajókkal látogatható, a pisai ferde torony tetejéről a turisták vízbe lógathatják a lábukat. A tengermelléki városok víz alá kerülésének víziója nem fantasztikum, nem a sci-fi regények íróinak képzelete

szülte. Tudományosan megalapozott kutatások eredményeként modellezett jövőkép néhány részletét villantottuk fel a XXI. század végéről. Bibliai özönvíz fenyegeti az emberiséget, de lesz-e, aki megépíti a XXI. század Noé bárkáját?

Április 22-e, a Föld napja alkalmából számos hasonlóan komor jóslat, elemző cikk, meglehetősen sötét jövőt festő szakvélemény, kommentár stb. látott napvilágot az utóbbi időben. A szakemberek egyértelműen a globális klímaváltozást, az üvegházhatás eredményeként bekövetkező légköri felmelegedést, és ennek nyomán az óriási sarki jégtömegek elolvadását, a tengerparti városok és az alacsonyabb területek elöntését tartják első számú veszedelemnek.

A légkör felmelegedéséért elsősorban a szén-dioxid a felelős. A leghatalmasabb ipari ország felelős vezetője, George W. Bush viszont a legfelelőtlenebbül viszonyul a globális problémához, nem hajlandó aláírni a CO₂-kibocsátást korlátozó kiotói egyezményt. Nehogy csökkenjen a nagytőke extraprofit-bevétele!

Víz, föld, levegő

Ha nincs belőle elegendő, szomjazunk utána, ha pedig, mint napjainkban is, alulról és felülről is dől a víz, hömpölyög az ár, rekordmagasságokat döntögetnek a folyóink, a termőföldeket elveszi a belvíz, mindezek tetejébe pedig minden másnap elerednek még az ég csatornái is, látni sem bírjuk a vizet. Ma túl sokat kapunk belőle minden irányból, lehet viszont, hogy a nyáron meg majd az aszályal kell megküzdeni. Évszázados rekordokat döntöget a meleg, a csapadék (a Dunán és a Tiszán áradásokat okozó olvadó hótömegek), a szélviharok (már Európában is hurrikánszerű szélviharokról beszélnek), ott is reng a föld, ahol korábban alig volt tapasztalható. (Grönlandon az olvadó, vékonyodó, ezzel együtt a felszínre kisebb súllyal nehezedő jégréteg alatt egyre többet reng a talaj.)

A XXI. század első évtizedének még alig haladtuk túl a felét és máris a katasztrófák, a természeti csapások, a szélsőségek időjárásának évtizedéről beszélhetünk. A viharok, az áradások, az időjárás megszokottól eltérő, deviáns megnyilvánulásai az első, de biztos figyelmeztető jelei, úgymond előjátékai a század végére jósolt sokszorta súlyosabb, globális, tehát kontinenseket érintő természeti katasztrófáknak.

Mit tehetünk mi, kicsik a Földünkért, ha még a legnagyobbak sem veszik komolyan a reális veszélyt? Ha már nem válthatjuk meg a világot, legalább nézzünk szét a saját portánkon. Lakókörnyezetünk

életminőségének javításáért mi magunk is sokat tehetünk, a természetvédelem azonban inkább intézményes formában, szakemberek bevonásával lehet hatékony, de az egyén is hozzáteheti a magáét.

Tegyük meg, amit megtehetünk!

Az emberi gyarlóság féken tartására találták ki a törvényeket. A környezetvédelmi és természetvédelmi előírások terén is jócskán lemaradtunk Európa mögött. Javában készül az új természetvédelmi törvény, amely már „eurokompatibilis” lesz, külföldi szakemberek segítségével összehangolni a nemzetközi előírásokkal. A régi, 1991-ből származó, érvényben lévő természetvédelmi törvény sem volt olyan rossz, már ha lett volna olyan állami intézmény, amely következetesen betartatja az abban foglaltakat.

Eddig sem elsősorban a törvényeink „beltartalmi” értékével volt a baj, sokkal inkább a rendelkezések gyakorlatba való átültetésével. Mert dicséretes, az olyan állami törekvés, amely előírja, hogy 2010-ig Szerbia – arra érdemes területének – tíz százaléka törvényes védelmet kap, a ritkuló, pusztuló természeti értékeket tartós védelem alá helyezzük. Eddig rendben is volna a dolog, de a tíz vagy húsz évvel ezelőtt létesített természetvédelmi területeket, nemzeti parkokat kell csak megnézni, és hamar kiderül, hogy a papírra vetett rendeletek a gyakorlatban nem védenek meg semmit.

Amennyiben a törvényhozó nem ad pénzt a védelem alá helyezett területek kezelőinek, látványos eredményeket nem is várhatunk. Példaként megemlíthetjük a Szerémségben található Obedi-láp (Obedska bara), a Száva patkó alakú lefűződéséből kialakult egykor valóban virágzó madárparadicsom esetét. A különleges természetvédelmi terület kezelői jogát a Szerbiai Erdőgazdaság (Srbijašume) kapta meg. A területkezelés költségeit a költségvetésből kellene fedezni, de az állam nem ad pénzt a kezelőnek, cserébe az erdőgazdaság (kecskére bízni a káposztát) gazdálkodik a területen, kitermeli a foglalkoztatottak és az egyéb költségek lefedéséhez szükséges pénzt.

Az elsődleges cél, vagyis a természetvédelem ilyen körülmények között háttérbe szorul. A terület értékét az erdészek a kitermelhető faanyag köbmétereiben mérik, a nedves réteket gondolkodás nélkül befásítják, nem hagyva életteret, táplálkozó területet a gémekek és más vízimadarak számára. Az Obedi-láp egykor legendás, több tízezres gémtelpeiből alig maradt mutatóba is.

Szerencsére a civil környezetvédő szervezetek, polgárok egyesületei egyre hangosabbak, rámutatnak a visszásságokra, részt követelnek a természetvédelemből. Az önkéntes akcióik nyomán egyre nagyobb területet válik ismét hozzáférhetővé a madarak számára, a Obedi-lápra visszatérnek a gémekek. Megértük már azt is, hogy Szerbiában egy védett területet (Zasavica) lelkes környezetvédő egyesületre bíztak.

Pozitív példaként említhető a Hódegyháza–Mokrin–Szaján háromszögben kialakított ezerhektáros tűzokrezervátum kezelője, a mokrini vadászegyesület és a Tartományi Természetvédelmi Hivatal között kialakult gyümölcsöző kapcsolat. A hivatal idén is biztosít pénzt egy természetvédelmi őr alkalmazására, a közvetlen terepi tűzokvédelem, a fészekőrzés megszervezésére.

Környezetvédőket kell nevelni

Az uniós természetvédelmi rendelkezések szigorúságához és hatékonyságához nem fér kétség, és amennyiben hamarosan megszületik az ennek jegyében készülő, a hazai viszonyokhoz idomított új környezetvédelmi törvény, nem kerülhetjük ki a szelektív hulladékgyűjtést, a csomagolóanyagok jelentős részének kötelező újrahasznosítását, hogy csak néhány fogósabb kérdéskört említsünk. A bevált európai környezetvédelmi modell európai gondolkodású polgárokat feltételez, olyan öntudatos egyéneket, akik nem sajnálják a fáradságot, és már odahaza szétválogatják a háztartási hulladékot, majd a papírt a papírgyűjtő konténerbe, az üveget az üveggyűjtő konténerbe teszik, és nem fordítva. Ahhoz azonban, hogy a látszólag egyszerű szelektív hulladékgyűjtés megvalósítható legyen a Balkánon, még hosszú és fáradságos nevelőmunkára lesz szükség.

Gergely József, 2006

Közeleg a Föld napja

Kilenc tipp, hogyan élhetünk környezetkímélően

Bolygónkat és környezetünket egyszerűbben óvhatjuk, mint gondolnánk. Egy kis odafigyeléssel nemcsak a természetet védhetjük, hanem jelentős anyagi megtakarításra is lehetőségünk nyílik.

1. VÍZFELHASZNÁLÁS

Fogmosásnál ne folyassuk a vizet! Kis dolognak tűnik, mégis jóval takarékosabb lehet a háztartásunk. Ha a vécé ereszti a vizet, javítassuk meg, ezzel akár napi több száz liternyi vizet lehet spórolni. Ásványvíz helyett érdemes csapvízre váltani, ezzel is csökkentve a szemétként felhalmozódó műanyag palackok számát. A ruhákat pedig – amennyiben lehetséges – hideg vízben is ki lehet mosni.

2. KÖZLEKEDÉS

Hagyjuk otthon az autót, ha csak lehet. Ha egy héten ez kétszer sikerül, évente mintegy 720 kilogramm szén-dioxiddal kevesebb kerül a levegőbe. Amennyiben mégis a volán mögé ülünk, próbáljunk meg elintézni minél több dolgot – bevásárlás, posta stb. – egy füst alatt. Ezzel nemcsak a környezetet kímélhetjük, de időt is spórolhatunk. Ha lehetőség adódik rá, utazzunk többen egy autóban. Két keréken a környezetért.

3. SÉTA VAGY KERÉKPÁR

Ha csak tehetjük, sétáljunk vagy kerékpározzunk a munkahelyünkre vagy az iskolába. Így nemcsak az üvegházhatást okozó gázkibocsátást csökkenthetjük, de még az egészségünknek is használunk. Ha erre nincs lehetőség, használjuk a tömegközlekedést.

4. ÚJRAFELHASZNÁLÁS

Vásárláskor próbáljunk olyan termékeket választani, amelyeknek környezetbarát a csomagolása, de legalábbis a lehető legkevesebb káros anyagot tartalmazza. Takarékoskodjunk a papírral is. Ha egy 7 000 embert foglalkoztató cég az összes papírhulladékát újrahasznosítaná évente, ez körülbelül megegyezik azzal, mintha 400-zal kevesebb autó róná az utakat.

5. KOMPOSZTÁLÁS

Gondoljon bele, mennyi szemét keletkezik a háztartásban egy év alatt. Ha csak teheti, a szerves hulladékokat komposztálja, ezzel csökken a kommunális hulladék mennyisége, ráadásul jótékony hatással van a kert vagy nyaraló talajának minőségére is.

6. ENERGIATAKARÉKOSSÁG

Az EU nemrégiben elfogadott egy egyezményt, melynek értelmében lassanként kivonják a forgalomból az izzólámpákat. Ehelyett érdemes fénycsöveket, takarékos izzókat használni, amelyek csupán egyharmad annyi energiát igényelnek. Ha háztartási berendezést vásárol, érdemes egy picivel több pénzt rászánni a jobb energiaosztályba tartozó készülékekre, a különbség ugyanis néhány hónap alatt megtérülhet. Ez a kezdeményezés az Egyesült Államokban 14 milliárd dollárnyi megtakarítást eredményezett, arról nem beszélve, hogy az így lecsökkent energiafelhasználás körülbelül annak felel meg, mint ha 25 millió autót hagytak volna a garázsban a tavalyi év során.

7. AUTÓKARBANTARTÁS

Figyeljen oda járművére, s ellenőrizze rendszeresen a guminyomást. Ezzel nemcsak a közlekedést teszi biztonságosabbá, de a környezetet is kíméli, a puha gumikon futó autók ugyanis több üzemanyagot égetnek el, ráadásul az abroncs is jobban kopik, ez pedig megnöveli a szemételepekre kerülő használt gumik számát.

8. LASSÍTSON!

Ha 120 helyett csak 100-zal hajt, csökkentheti járműve üzemanyag-fogyasztását. A folyamatos gyorsítások és erős fékezések sem segítik elő a takarékossgot, arról nem is beszélve, hogy így jóval biztonságosabban róhatja a kilométereket.

9. KAPCSOLJON KI!

Kapcsolja le a villanyt, ha kimegy a szobából, és ne hagyja a konnektorban a mobiltelefon töltőjét. Ha hosszabb időre távol van otthonától, kapcsolja ki a tévét és a videót, valamint a hasonló készülékeket, ezek ugyanis készenléti állapotban is energiát fogyasztanak.

[origo]

ÁPRILIS 28. – A MUNKAHELYI BALESETEK GYÁSZNAPJA

A munkahelyi balesetek világnapja, avagy a munkavédelmi világnap gyásznap, amelyen az óvatlanság, a felelőtlenség és a rossz munkakörülmények áldozatairól emlékezünk meg. A Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége 1996-ban nyilvánította április 28-át világnappá, és évről évre több országban emlékeznek meg a munkahelyükön szerencsétlenül járt emberekről. A világnap valójában nemzetközi kampány a biztonságos, egészséges és rendes munkakörülmények támogatása érdekében.

A gyásznapról Magyarországon 1997-ben emlékeztek meg először. Szerbiában 2003 óta jegyzik a dátumot.

A fenti hírrel szinte egy időben olvasom a szomorú belgrádi hírt: Az UMKA kartongyárban halálos kimenetelű baleset történt. A tragédiában életét veszítette egy munkás, hárman súlyos állapotban a belgrádi katonai kórház toxikológiai osztályán fekszenek. Kedden az éjszakai órákban mérgezéses tünetekkel kerültek kórházba a Hidro-servis dolgozói, és a negyvenéves Milivoj Mičićen már nem tudtak segíteni, ketten pedig még mindig életveszélyes állapotban vannak. A dolgozók a Hidro-servis munkásaiként a szennyvízelvezető csatornánál dogoztak, Mičić eddig ismeretlen okokból belépett, esetleg beleesett a kanálisba, társai pedig megpróbálták kimenteni. A hivatalos jelentés szerint évtizedes gyakorlattal rendelkező munkásokról van szó, és megfelelő védőöltözetet viseltek.

Miért kellett meghalnia a gyár nagy tapasztalattal rendelkező munkásának, vajon figyelmetlenségéből, vagy a felelősség valaki mást terhel? A kivizsgálás folyamatban van. Természetesen a súlyos balesetnek büntetőjogi következményei is lesznek. Gondatlan veszélyeztetés címén a munkavezetőket, a tulajdonost is felelősségre vonják, akik esetleg nem tartották be a munkavédelmi előírásokat, és ezzel tragédiát okoztak. Bármi lesz is a végeredmény, ez már nem vigasz azoknak, akik közeli hozzátartozót veszítettek el.

A munkahelyi baleseti statisztikák a világon is igen lehangolóak. Világszerte több ember sérül meg munkahelyi, mint közlekedési balesetben. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet becslése szerint naponta hatezer ember hal meg munkahelyi baleset vagy olyan betegség következtében, melyet munkahelyén szerzett. Évente mintegy 270 millió kisebb-nagyobb baleset történik a munkahelyeken. A nemzeti jövedelem közel 4 százalékát fordítjuk gyógykezelésre, illetve betegállomány utáni térítésekre. A mérgező anyagok szivárgása, nem szakszerű

használata tavaly 438 ezer emberéletet követelt, és a rettegett daganatos megbetegedések tíz százaléka a munkahelyi ártalmak következménye. A statisztikák szerint legtöbb munkabaleset az építőiparban, a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban történik. Az is megállapították, hogy a munkahelyi balesetek szempontjából a hajnali három óra számít a legveszélyesebb időszaknak. A kimerítő éjszakai munkát végzők egyébként is nagy testi-lelki terhelésnek vannak kitéve, gyorsabban használódnak el, természetes bioritmusok felbomlik, de családi életüket is veszélyezteti a kialakuló álmatlanság, a kimerültség, a depresszió. A három műszakban dolgozók életritmusa is felborul, a szabadnapok általában nem a hétvégére esnek. Éjszakai munka után a nappali alvás nem olyan nyugodt és pihentető, másrészt viszont sokan, elsősorban a nők, folytatják a háztartás körüli teendők végzésével napjukat. És a munkahelyi stresszártalmakról még nem is esett szó, amelyet sokan szükséges rosszként tartanak nyilván, hosszú távon azonban a betegszabadságon töltött napok számát növelik. A stressz kiváltó oka lehet a bizonytalan pozíció, a munka és feladatkör, a fizetés, a napi hajsza – a piaci versenyben áruba bocsátjuk az egészségünket. Sok esetben a munkáltatók nem teremtik meg a biztonságos munkavégzéshez szükséges feltételeket, a balesetek igazi okait pedig igyekeznek eltussolni.

Nem javul a munkabaleseti statisztika, és a halálos kimenetelű baleseteket illetően sem mutatkozik javulás, pedig sokat tudunk a veszélyes technológiákról, a zajártalomról, káros rezgésekről, a megfelelő világítás szükségességéről, ismerjük a különböző riasztó- és jelzőberendezéseket, és ma már komoly védőfelszerelések is léteznek, amelyekkel a veszélyeket elháríthatjuk, minimálisra csökkenthetjük. A fejtvédő sisak, hegesztőpajzs, szemüveg, védőruha és lábbeli, szájvédő maszk, biztonsági heveder beszerzése, rendszeres és szakszerű használata nem csak pénzkérdés. A munkáltatók számára azonban a jó minőségű, de drága munkavédelmi eszközök beszerzése helyett inkább megéri kifizetni az ellenőrzés során talált mulasztások miatti bírságot. Néha azonban szerepet játszhat a baleset kialakulásában a munkások körében tapasztalható fegyelmezetlenség, a vészéllyel való kacérkodás, vagyis az emberi tényező is.

Ezen a területen sok még a tennivaló, és ezért is a világnap, hogy megálljunk egy pillanatra, és tisztelegjünk azok emléke előtt, akik foglalkozásuk körében elszenvedett sérülésben, vagy szakmájukkal összefüggő betegségben hunytak el.

A munkavédelemről szóló törvény az állami szervek, a munkáltatók és a munkavállalók számára egyaránt jogokkal és kötelezettsé-

gekkel jár – emlékeztet a tartományi munkaügyi, foglalkoztatási és a nemek közötti egyenrangúsággal foglalkozó titkárság a világnap kapcsán kiadott közleményében. Hazánk is aláírta azt a munkavédelmi egyezményt, amely a többi között a munkavédelmi szabályok betartására vonatkozik az iparban, a kereskedelemben, a mezőgazdaságban és az egészségügyben, valamint a levegő, a hangártalmakra és a rezgésekre vonatkozik. Gyakorlatbeli alkalmazásának, betartásának ellenőrzésére már májusban testületet hoznak létre tartományunkban annak érdekében, hogy a munkahelyen ne történjenek maradandó egészségügyi problémákat okozó és emberéletet követelő tragédiák.

Herceg Elizabetta, 2005

ÁPRILIS 29. – A TÁNC(MŰVÉSZET) VILÁGNAPJA

A tánc világnapját a Nemzetközi Színházi Intézet (ITI) kezdeményezésére 1983-ban ünnepelték meg először a klasszikus balett óriásának tartott Jean-Georges Noverre-nak (1727–1810), az egyetemes táncművészet nagy megújítójának születésnapjára emlékezve. Ezt a napot táncelőadásokkal ünneplik szerte a világon. Ez a táncművészet legnagyobb ünnepe, amelyhez kapcsolódóan Magyarországon a Nemzeti Táncszínház és a Magyar Táncművészek Szövetsége 2000 óta fesztivált rendez.

A hagyomány segít abban, hogy megismerjük saját magunkat és társainkat. Ma már sok mindent tudunk, amit a régiek csak hittek. Világképünk sokkal teljesebbé és tudományosabbá vált, de az emberekről szóló ismereteinkben ma sem árt, ha az ő tudásukra, akár megérzéseikre támaszkodunk. A tudományosan kidolgozott módszerek mellett ma is hasznát vesszük életfelfogásuknak, s ma is valljuk, amit ők is tudtak: önbecsülés, „tartás” nélkül nem egész ember az ember. Önismeret nélkül pedig nincsen valós önbecsülés.

Népi műveltségünk megismerése, a néptánc szórakoztató vagy művészi formája egyaránt gazdagítja a résztvevőket, nézőket. A táncoló gyermek vagy felnőtt azonosul nagy történelmi múltú mozgáskultúránkkal, a táncot kísérő zenével, a viselkedési formákkal, öltözködési szokásokkal. Meggyőződésemre és eddigi tapasztalataimra hivatkozva világosan látom a „hagyomány módszer”-nek bizonyosságát és hasznosságát. A magyar nép híven ragaszkodott szokásaihoz, nem semmisült meg és nem olvadt be más népek közé. Vajon csoda ez? Nem. Tudatos, szándékos, megfontolt életforma.

Olyan életforma, amelyet egy „Hatalmas Erő” irányít. Ennek az Erőnek a segítői az Igazságosság, a Mértékletesség, a Bátorság és a Bölcsesség. Mindennek köszönhetően létezik nemzetünk, hagyományunk ma is él.

A tánc általában a test belső indulatából származik, amely örömből fakad és a test minden rend nélkül való mozgatását jelenti. Ilyen értelemben táncnak nevezhetjük az állatok szökellését, fickándozását, keringését is. Szorosabb értelemben azonban csak az emberi test meghatározott rend és ritmus szerint való mozgatását nevezzük táncnak.

A tánc milyensége több tényezőtől függ: az öröm okától és nagyságától, a temperamentumtól, az egyéni rátermettségtől, a kortól és a műveltségtől. Az öröm oka és nagysága ugyanannál az egyénnél más-más színezetet ad a táncnak. Nagyobb örömnél a testmozgás rendszerint gyorsabb, kisebbnél pedig lassúbb. A hevesebb vérű ember tánca is hevesebb, s a higgadtabb nyugodtabb, kimértebb. Az egyéni rátermettség is eltérő az embereknél. Egyiknek jobb a ritmusérzéke, mint a másoknak; egyiknek a természete fogékonyabb a különféle táncmozdulatok iránt, mint a másoknak. A kor is befolyásolja a tánc milyenségét. Ugyanaz a tánc mást mutat az egyén fiatalabb, illetve idősebb korában.

Végül a műveltség szintén meghatározólag hat a táncra. A műveltebb, tanultabb emberek tánca rendezettebb, harmonikusabb, a kevésbé művelteké viszont zavarosabb, mértékeket nem ismerő. Mivel a valódi tánc mindig belső indulatnak (örömmézés) a megnyilatkozása, következésképpen külsőleg olyan bélyeg, amely a lelki tulajdonságot, a személyiséget láthatóvá, mások számára is nyilvánvalóvá teszi. Nincs titok. Más a büszke, tiszta lelkű és más a megalázkodó, szolgalelkű ember tánca.

Kellő mértékkel és móddal a tánc a lélekre gyönyörködtetésen kívül nyugtató, frissítő hatással is van, a test mozgását, a járást harmonikusná, ritmikussá teszi. Ez a magyarázata annak, hogy minden kor és nemzet előtt becsülete volt, olyannyira, hogy még az istentiszteletnek a részét is képezte.

A tánc nem testgyakorlat, nem tréning. Egy tánc annál szebb, minél jobban láttatja a mozdulatokon a lelki tulajdonságokat, a belső jellemet. Ha a mozgások nem csapnak ki a természetesség határaitól és a lelkiállapottal összhangban vannak, a tánc nem pusztán a táncolónak ad élvezetet, hanem a szemlélőkben is kialakul egyfajta gyönyörködtető hatás.

Ahogy különböznek az egyes emberek táncai, úgy különbözik a nemzetek táncolási módja is. Mint ahogy a szívből jövő tánc tükre

az egyéniségnek, úgy a nemzeti tánc is híven mutatja az illető nép belső karakterét, alkotó tulajdonságait. Vajon a mi táncunk nem tükrözi-e híven nemzetünk méltóságát, büszkeségét, szabadságszeretetét? (Félek kimondani, de úgy érzem, ez a kérdés-megállapítás már csak a régmúlt időkre vonatkoztatható. A magyar tánc nem való gerinctelen, meghunyászkodó embereknek.)

A táji-tagoltsági, művelődésbeli kölcsönhatások folytán a nemzetek eltanulják egymás táncait, de legszebben mindegyik azt a táncot járja, amely nemzeti sajátosságából fakad.

A tánc világnapját 1983-óta ünnepeljük, és Jean-Georges Noverre születésnapjához (április 29.) kötődik. Noverre elképzelése az volt a táncról (balettről), hogy egy történetet a lehető legközvetlenebb módon kell elmondani. Az ő nevéhez fűződik a Ballet d'Action (a balett történetének kibontakoztatására használt cselekmény). Ezáltal lehetőség nyílt emberi érzésekről szóló történetek megjelenítésére. Többek között rámutatott arra, hogy a zenésznek, a koreográfusnak és a tervezőnek együtt kell dolgoznia.

1981 előtt még nem volt divat, hogy a szakmák, a művészetek világnapot válasszanak maguknak, amely gondolatilag és érzelmileg összefogja a nemzetközi társadalmat. A Nemzetközi Színházi Intézet (ITI) Táncbizottságának (The International Dance Council, Conseil International de la Danse, CID) egyik ülésén merült fel az a kérdés, hogy a táncnak miért nincs világnapja. Tárgyalások eredményeképpen Noverre születésnapját választották, hiszen ő volt az, aki elsőként hirdette, hogy ne csak táncoljunk, hanem közöljünk is valamit a mozdulatokkal. Így hát az ITI döntése óta ezen a napon ünnepel a világ táncos társadalma. Mit is? Valamit, amit szavakkal nehezen lehet megfogalmazni; valamit, ami érzéki; ami valamit közöl, de nem beszél. Néha csak gyönyörködött. Eredője az emberi lélek, és mindig az emberi lélek felé irányul. Az ember táncol örömeiben, bánatában, táncol a párjának vagy a párjával, táncol közönség vagy egy kis közösség előtt. Az egy helyen, együtt táncoló emberek közösséget alkotnak.

A tánc az egyik legősibb örökségünk. Vigyázzunk rá, és ne adjuk semmiért sem, mint ahogyan azt elődeink tették. Vigyázzunk rá együtt! Vigyázzunk együtt arra, hogy megmaradjon tisztaságában és méltóságában! Vigyázzunk együtt arra, hogy legyen módunk, alkalmunk és lehetőségünk táncolni! Közös kincsünket adjuk tovább az utókornak, közben ne felejtünk el kellő alázattal fordulni feléje!